స్వప్నసుందరి

శ్రీ పి. గణపతి శాస్త్రి

౧

(ప్రవేశిక - బృందగానం పాట)

వినండి! సహృదయులారా! ఈ కథ
వీనులార! ఒకమారు
అనంగ సుమాళి పడుగు పేకలై!
అల్లిన ప్రణయ ప్రతిసీర!
అనగనగా నొక రేడాతని నె
మ్మనమొక వలపుల యేరు!
వినండి! సహృదయులారా! ఈ కథ
వీనులార ఒకమారు!

పాట - బృందగానము

బ్రదుకొక పరిహాసముగా -
మెదలు వెలుగు నీడలల్లు మృదుగాథగ నె
మ్మది నెంచెడు సహృదయు లి
య్యది వినగా సవినయముగ నర్థింతు మిదే!
కలగాంచిన సుందరి క
న్నుల కెదురై నిలుచు నా మనోహర మార్వో
జ్జ్వలవేళం జరిగిన యీ
వలపుల కథ లలితహాస బహుళము సుండీ!
తన చెలికి మోసమున నొక
వనితం బెండిలి యొనర్ప బ్రతిసేయంగా
మనుజేశున కొక పురుషుని
మనువున గూర్పంగ రాజమహిషి తలంచెన్
దేవి యొకరీతి దలపం
దైవమ్మొక రీతి దలచె దానం దీనం
మీవంటి వారి కింపుగ
నేవంవిధ కథకు గాళు లేర్పడె, వినుడీ!

౨

(అమాత్య భాగురాయణుని రహస్యాలోచనామందిరము. అమాత్యుడు భాగురాయణుడు, అంతఃపుర పరిచారిక, కళావతి మాట్లాడు కుంటారు.)

అమా: సరి! సరి! ఇది .ఇంతవరకూ వచ్చింది.

కళా: నేను తమతో ఇంక ఏమని విన్నవించుకోను! మహారాజులుంగారు నన్ననుగ్రహించి, నాకు అంతఃపురపరిచారిక లందరి మీదా అధికారం ఇప్పించిన విజయం...

అమా: అవునవును! విన్నాను! ఆ తరువాత.

కళా: అప్పటినుంచీ దేవిగారికి నామీద పూర్వంనించీ ఉన్న దయ తగ్గింది...ఇంక ఆ మేఖలసంగతి చెప్పనే అక్కరలేదు; తనకి రావలసిన అధికారంఅంతా నేనేదో అపహరించానని, నన్ను చూసినప్పుడల్లా కళ్లనిండా కారం పోసుకుంటూంది...ఇప్పుడు దేవిగారు, అది గీసినగీటు దాటటంలేదు.

అమా: ఏమయితే నేం! నువ్వు బాగా కోటలో పాగా వేశావు. ఇంక నిన్నెవరేం చెయ్యగలరులే!

కళా: ఏమో! ఏంచెప్పను! అస్తమానమూ, ఆ మేఖల నన్ను గురించి, ఆ దేవిగారి చెవిలో ఏదో నూరిపోస్తూనే ఉంటుంది. లేకపోతేనా తమ అనుగ్రహంవల్ల అంతఃపురపరిచారిక లందరి మీదా, అధికారిణి నయ్యానని ఎగిరి గంతులు వేస్తూ ఉందును. తమరు కొంచెం కటాక్షించి, మేఖలను బాగా మందలించాలి.

అమా: నే నుండగా నీ కెందు కీ భయం! అన్నట్టు అంతఃపుర విశేషా లేమిటి? కళావతీ!

ఇబ్బందు లన్నిటినీ సమగ్రంగా యోజించి ఏకైకసంతరణమార్గమనే విశ్వాసంతో కృత పరుచుకున్నాను. అంతేగాని ఇందులో స్వాభిలాష రవ్వంతైనా లేదు.

'మీవి మాకంటే, ఎంతో అనుభవం గడించుకుని అభివృద్ధిలోవున్న దేశాలు. మీకు లేనిపోని సలహా లివ్వటం నా ఉద్దేశం కాదు. కాకపోతే, భారతస్వాతంత్ర్యసంగ్రామంలో అహింసా విధానాన్ని అవలంబించి మహాత్ముడు సాధించిన విజయాన్ని యెత్తిచూపటం వొక్కటే నా పరమాభిలాష" అన్నారు.

కళా: అయితే తమరు విన లేదా!

అమా: ఏమిటి?

కళా: ఈ మధ్యను లాటరాజధానిమీదకు శత్రువులు దండెత్తి వస్తున్నారని తెలిసిందట. వెంటనే దేవిగారి పినతల్లిగారు, తారావళీ అమ్మగారు, దేవిగారికి సందేశం పంపించారట! అది విన్నప్పటినించీ దేవిగారు చాలా కలతచెంది ఉన్నారు.

అమా: ఓహో! అల్లాగా? ఎంతపని జరిగింది?

కళా: మేము ఈ విషయాలన్నీ తమకు సరికొత్త సంగతుల్లాగ మనవి చేసుకుంటూ ఉంటాము. చారనేత్రాలతో తమరు ఇవన్నీ— ఇదివరకే...

అమా: లేదు, లేదు కళావతీ! మాకీ విషయం కించిత్తూ తెలియదుసుమా!

కళా: ప్రభూ! తమ దర్శనానికి మేఖల వస్తూన్నట్లుంది. మరి నాకు-అనుమతి...

అమా: భయంలేదులే! అన్నట్టు-శత్రువుల దండయాత్రమాటేనా నువ్వు అంటున్నది?

కళా: అవును. ఇంకా దానికీ మించిన రహస్యా లున్నాయా?

అమా: ఉన్నాయి. లాటరాజాంతఃపురం సంగతి నీకు తెలియదా ఏమిటి?

కళా: నేను వినవచ్చునా?

మంత్రి: అసలు ఈ నాటకాని కంతటికీ నీవే సూత్రధారిణివి. నీకే తెలియకపోతే ఎలాగ? లాటరాజధానిమీదికి శత్రువులు దండెత్తి రావడానికి కారణం కూడా ఇదే!

కళా: అదే అంతఃపురరహస్యం అంటారా?

మంత్రి: అవును. లాటరాజసంతానాన్ని వివాహమాడినవారికి సార్వభౌమత్వం వస్తుంది.

కళా: అయితే లాటరాజుకి కుమార్తె అయినా కుమారుడయినా ఆ మృగాంక వర్మే గాడూ.

మంత్రి: ఆఁ! అదే పరమరహస్యం. క్రమంగా తెలుసుకుంటావు.

కళా: పరమరహస్యం నాకెందుకు గాని మన మహారాజులుంగారు సార్వభౌము లెప్పుడవుతారు? మరి!

మంత్రి: అది నీ చేతుల్లోనే ఉంది.

కళా: నా చేతుల్లోనా!

మంత్రి: అవును. నీ చేతుల్లోనే! మహారాజులుంగారు సార్వభౌము లయ్యేది. సేనానాయకత్వం వహించి యుద్ధాలు చెయ్యడంవల్ల కాదు.

కళా: మరి దేనివల్ల?

మంత్రి: దక్షిణనాయకత్వంవల్ల.

కళా: అలా అయితే క్షణంలో అయినా రన్నమాటే! మరి సెలవు.

అమా: వెడుతున్నావా! ఉండు! నీవు మేఖలకు ఎంతమాత్రమూ కనబడకుండా వెళ్లాలిసుమా! ఇదిగో - ఒక్కమాట! ఇది మూడోకంటివాడికి తెలియకూడదుసుమా!

కళా: ముక్కంటికి కూడా తెలియదు ప్రభూ! ఈ పరిచారికని తమ ఎదట ఆత్మశ్లాఘ చేసుకోమంటారా!

అమా: (రహస్యంగా) అసలు కథ యిది!

కళా: చాలా చిత్రంగా ఉందే!

అమా: జీవితమే ఒక చిత్రము! ఇందులో ఇంకా చిత్ర మేమిటి?

కళా: (రహస్యముగా) ఆ తరవాత?

అమా: ఆ తరవాత ఈ దండయాత్ర!...... ఇదీ విషయం తెలిసిందా? అంతా నీ చేతిలోనే ఉంది సుమా! మంత్రాంగం సానుకూలపడితే నీకు మంచి ముత్యాలహారం!

కళా: మహామాత్యుల కరుణాకటాక్షమే నాకు మంచి ముత్యాలహారమయితే ఇంక మిగిలిన వాటితో—

అమా: మంత్రాంగంలోనే గాక మాటల్లో గూడ గట్టిదానవే!

ద్వారపాలిక: (ప్రవేశించి) దేవిగారి పరిచారిక మేఖల తమ దర్శనార్థం ద్వారంవద్ద వేచి ఉన్నది.

అమా: కళావతీ! తొందర లేదు. కాస్త జాగ్రత్తగా ఈ ద్వారంనించి వెళ్లు. జాగ్రత్త సుమా! కాలు జారితే మరి గంగాప్రవేశమే.

కళా: ఎంతమాట సెలవిచ్చారు!

(నిష్క్రమణ.)

మేఖల: (ప్రవేశించి) అమాత్యులవారికి - అనేకసహస్రప్రణామములు!

అమా: శీఘ్రమేవ కళ్యాణ పరంపరా ప్రాప్తిరస్తు!

మేఖల: తమ అనుగ్రహం తప్పినప్పుడు ఎన్నివిధాల ఆశీర్వదిస్తే ఏమి ఫలితము.

అమా: చిత్రం, నా అనుగ్రహం తప్పడమేమిటి? మమ్మల్ని అందరినీ అనుగ్రహించే దేవిగారే నీకు పట్టుగొమ్మగా ఉన్నప్పుడు!

మేఖల: పోనీయండి, మీ సమక్షాన నోరు మెదపడానికి నేను ఎంతటిదాన్ని! శ్రీ రత్నసుందరీదేవిగారు తమకీ సందేశం వినిపించమన్నారు!

అమా: (అతివినయంతో) శ్రీ దేవిగారు ఏమని ఆనతిస్తున్నారు!

మేఖల: శ్రీ దేవిగారు - తమ ఫాలఫలకంపైన పద్మసమానమైన అంజలిబంధం పట్టి, తమకీ విధంగా విన్నవించుకుంటున్నారు. లాటరాజధానినుంచి, మా పినతల్లిగారు, తారావళీదేవిగారు వార్త పంపించినారు. మహారాష్ట్ర ప్రభువు ప్రచండసైన్యంతో దండెత్తి వస్తూన్నట్లు వార్త వచ్చిందట! మహామాత్యులు తక్షణమే లాటరాజధాని రక్షణకై తగిన సైన్యం పంపవలసిందని కోరుతున్నాము. మరిన్నీ, పిన్నవారైన శ్రీ మృగాంకవర్మ యువరాజులుంగారు, ఇంకా మిగిలిన బాల వృద్ధులు సురక్షితంగా మన రాజధాని చేరుకునేటట్లు చెయ్యవలసింది. ముఖ్యంగా యువరాజులుంగారి రక్షణవిషయంలో శ్రీ దేవిగారు చాలా వ్యగ్రచిత్తంతో ఉన్నారు.

అమా: మేఖలా! దేవిగారు సిద్ధసంకల్పులు సుమా!

మేఖ: ఎందుచేతనో!

అమా: వారికి సవినయంగా నే నీ విధంగా విన్నవించుకుంటున్నానని చెప్పు! మాకు చారులవల్ల ఇదంతా పూర్వమే తెలిసింది. ఇంతకు పూర్వమే లాటరాజధానిరక్షకై బలాలు పంపించాము. మరిన్నీ, మృగాంకవర్మ యువరాజులుంగారు, ఇంకా మిగిలినవారు, ఇక్కడికి సురక్షితంగా చేరుకునే ఏర్పాటులన్నీ చేశాము. వారీ పాటికి ఇక్కడకు చేరుకునే ఉంటారు. వారికి రాజప్రాసాదానికి సమీపంలో ఉన్న రత్నప్రాసాదంలో విడిది ఏర్పాటుచేశాము. లాటరాజధానికి గూడా ప్రస్తుతం ప్రమాదం తప్పినట్లు తెలిసింది.

మేఖల: అమ్మయ్య ఈ వార్తలు వింటే దేవిగారికి పంచప్రాణాలు లేచివస్తాయిగదా!

అమా: అయితే శీఘ్రంగా వెళ్లి నా మనవి వారికి విన్నవించు.

మేఖల: మహాప్రసాదము! (నిష్క్రమణ)

(అంతఃపురోద్యానవనం - అప్పుడప్పుడు చిన్నచిన్న పక్షుల కోలాహలంలో దూరాన్నించి పాట వినిపిస్తుంది. రాజు, అతని మిత్రుడు విదూషకుడు నారాయణుడు, ఆప్రాంతాలనే విహరిస్తూంటారు.)

పాట

నిమిషమైన నిను విడువలేను - నెర
నీటుకాడ! నీ వల జిక్కితి లేరా!
నీళ్లకేగ నీపై వలపున క
న్నీళ్ల కడవయే నిండెగదరా!
మత్తు నిదుర నే కలవరింప మా
యత్త యెరిగి, నను తిట్టి కొట్టె రారా!
ఏల గంటి, నిన్నేల వలచితిని!
జాలిమాలి, శిలవోలె పలుకవోరా!......
[నిమిష మైనను

(రాజు, నారాయణుడు, ఉద్యాన వనంలో ప్రవేశిస్తారు.)

రాజు: నారాయణా! ఎవరా పాట!

విదూ: వయస్యా! ఉండు. ఒక్కనిమిషం ఆగు!

(మళ్లీ పాట వినిపిస్తుంది—'ఏలగంటి నిన్నేల వలచితిని, జాలిమాలిశిలవోలె పలుకవోరా.') నీ కింకా తెలియలేదు.

రాజు: ఇంకా స్పష్టంగా అవగతం కాలేదు.

విదూ: ఇంకా కనుక్కోలేవు, మేఖల! - వయస్యా! అబ్బా! ఈ మేఖలతో వేగలేకుండా ఉన్నానోయి బాబూ!

రాజు: ఏం! అది ఏమి చేసింది నిన్ను!

విదూ: ఏమి చెయ్యడమేమిటి? అస్తమానమూ నన్ను, వెంటాడించడమే దానిపని! దేవిగారికి నీమీద ఈ మధ్య చాలాగట్టి అపనమ్మకం ఏర్పడింది. దేవిగారు దీన్ని నీమీద, నామీద, గూఢచారిణిగా ఏర్పాటుచేసినట్లు తోస్తుంది.

రాజు: నారాయణా! ఊరికే ఉత్తపుణ్యానికి ఎందుకీ అనుమానం దేవికి నామీద!

విదూ: వయస్యా! ఆ విషయం. చెప్పమన్నావా?

రాజు: చెప్పు! నాదగ్గర దాపరికమో ఎందుకు?

విదూ: వయస్యా! ఈ చలికాలంలో మానవ మాత్రుల్ని ఎవర్నీ నమ్మడానికి వీల్లేదుగదా! తత్రాపీ, నీసంగతి బాగా తెలిసిన దేవిగారు, నిన్ను ఎలాగ నమ్మగలదు? చెప్పు!

(సంగీతం అస్పష్టంగా వినబడుతుంది)

ఉండు, ఉండు, మళ్లీ మేఖల ఏమో పాడుతూన్నట్టుంది!

పాట

నీతి సమిధలు కాల్చి! నియమాలు ముట్టించి
చలివేళ, వలపు, వెచ్చని మంట రగిలించె!
చెలికాడ! వేవేగ! చలి కాచుకొనరమ్మ!
వెలలేని వయసు! మాటల వమ్ముసేయకుము!
అధరామృతమ్మ! మధు మధురమైరేయమ్మ
మధియించి, మహిత జీవధనమ్మె దోచెదము
కనలేనివారు పలికినది! రేపను పదము
వినుము, కవిసూక్తి యీ క్షణమొక్కటే నిజము
చెలికాడ! వేవేగ చలికాచుకొనరమ్మ!
వెలలేని వయసుమాట వమ్ముసేయకుము!

విదూ: విన్నావా! వయస్యా!

రాజు: వింటున్నాను - వింటున్నాను!

విదూ: ఏమంటావు!

రాజు: అనడాని కేముంది. ఎక్కడో గుండె గాయపరచుకొన్నట్టుంది పాపం!

విదూ: 'పాపం' అని జాలిపడుతున్నావా, దానిమీద!

రాజు: ఏమిటి! నువ్వు మేఖలపేరు చెప్పేసరికి నల్లేరుమీద బండి వెళ్లినట్టు వెడుతున్నావేమిటి!

విదూ: అది రోజూ నన్ను పెడుతూన్న తిప్పలు నీ కేమి తెలుసును!

రాజు: ఏం చేస్తూందేమిటి?

విదూ: ఏం చేస్తూందా? మనం అనుకునే మాటలన్నీ అక్కడా అక్కడా పొంచుండి, విని నెమ్మదిగా దేవిగారికి చేరవేస్తూంది. దేవిగారు, నిన్నేమీ అనలేక ఆ కోపం అంతా నామీద చూపిస్తున్నారు. ఈ మేఖల పని నేను పడతానులే.

రాజు: నారాయణా! దేవికి మేఖల అంటే ప్రాణంగదా! ఆమె దానిమీద ఈగైనా వాలనిస్తుందా!

విదూ: సరే! ఇందులో దేవిగారే జయిస్తారో! నేనే జయిస్తానో చూద్దువుగాని.

(20-వ పేజీ చూడుడు)

స్వప్నసుందరి

(8-వ పేజీ తరువాయి)

రాజు : ఏం చేస్తావేమిటి ?

విదూ : ఏం జేస్తానా ! చూడు నా మజా ! మేఖలని నేను నలుగురిలోనూ నవ్వులపాలు చెయ్యకపోతే నా పేరు నారాయణుడు కాదు.

రాజు : నువ్వేదో కొంపముంచేటట్టున్నావు. అదేదో కాస్త నా చెవిని పడవెయ్యి.

విదూ : అయితే విను ! ఉండు ! ఈ సమీపంలో ఎవరూ లేరుగదా !

రాజు : లేరులే ! భయంలేదు చెప్పు.

విదూ : మన కళావతిసోదరుడు నాగవర్మని ఎరుగుదువా ?

రాజు : ఆఁ ! అవును తెలియకేం !

విదూ : మేఖల నాగవర్మకోసమని ఇల్లాగ విలవిల్లాడిపోతూంది !

రాజు : నీ కెవరు చెప్పారు ?

విదూ : నాకు దీని వ్యవహారం తెలియ దనుకున్నావా ? కళావతే చెప్పింది !

రాజు : సరేనయ్యా, నువ్వు చెప్పిందే నిజమనుకో. మీ రిద్దరూ మేఖల నేం జెయ్యగలరు ?

విదూ : చెబుతున్నానుగా. పెదవి దాటితే పృథివి దాటుతుంది సుమా !

రాజు : ఎంత మాటన్నావు.

విదూ : (రహస్యంగా) ఇదీ ఎత్తు.

రాజు : లాభంలేదు. దేవికి కోరికిపోతారు చివరికి !

విదూ : అవుననుకో,. అయితే నీ సలహా ఏమిటి ?

రాజ : చెప్పనా. ఈ సలహా నేను చెప్పానంటే-మన ఇద్దరి కుత్తుకలూ ఉత్తరించుకుపోయాయన్నమాటే.

విదూ : నన్ను పోత్తిగా వెర్రివాడికింద జమకట్టేశావా ?

రాజు : (చెవిలో రహస్యంగా) ఇల్లాగ చేస్తే దేవికి తెలియడం కష్టం.

విదూ : సెబాష్. వరహా విలవైన సలహా చెశావు.

రాజు : దేవికి నేను సలహాఇచ్చి చేయించినట్టు తెలియగూడదుసుమా ! ఎవరొ వచ్చేవారు ? మన మాటలు ఈ ప్రాంతంలో ఎక్కడా పొంచుండి వినలేదుకదా !

విదూ : ఏమో ! ఏం చెప్పగలం ? ఆ వచ్చేది చతురిక. ఇదీ దేవిగారి ఆప్తవర్గంలోనిదే ! (చతురిక ప్రవేశం)

రాజు : ఏమి చతురికా ! ఇల్లాగ వచ్చావు ?

చతు : ప్రభూ ! శ్రీ లాటదేశ యువరాజులుంగారు ఈ వేళ గోధూళికానంతరం వీణాగోష్ఠి జరపనున్నారు. తమర్ని సపరివారంగా అక్కడికి విచ్చేసి, తమ వీణాగోష్ఠిని అనుగ్రహింపవలసిందని అర్థిస్తున్నారు !

రాజు : యువరాజులుంగారికి ఇది మేము మామీద చూపిన ఒక ప్రత్యేకానుగ్రహంగా భావించుకున్నామని విశదపరచు.

చతు : చిత్తము.

విదూ : వయస్యా ! యువరాజులుంగారికి, వీణాగోష్ఠి అంటే ఉన్న ఉత్సాహం వీరవిద్యల్లో కనబడదే !

రాజు : నువ్వేదో మహా వీరాధివీరుడిలాగ మాట్లాడుతున్నావే !

విదూ : నేను చేసిన మహాయుద్ధాల సంగతి నీ కేమి తెలుసును !

చతు : మే మెప్పుడూ మీ వీరకృత్యాలు విననైనా వినలేదే.

విదూ : నేను దధ్యోదనం, పర్వతాలు పర్వతాలు గుటకాయస్వాహా చేసివేశాను. పాయసనదులు ఉఫ్ఫని ఊదివేశాను. లడ్డూ సైన్యాలు, ఉండ్రాళ్ల బలాలు ! ఒక టేమిటి ! సమస్తమూ కనుచూపుమాత్రంలో నురుమాడినాను. మాత్రావశేషం చేసివేశాను. నేను భోజనయుద్ధంలో ఎప్పుడైనా వెన్నిచ్చానా ?

చతురిక : అసలు మీరు - ఈశ్వరు డిచ్చిన ఉదరమేగాని, ఇంక వెన్నెక్కడిది ? (అందరూ నవ్వుతారు)

౪

(అంతఃపురంలో రాత్రి - చతురిక, మదనిక మాట్లాడుకుంటూంటారు. తరవాత పాట వినిపిస్తుంది.)

పాట

చిమ్మ చీకటినైనా
కొమ్మరో ! బెదరుదు నే !
కమ్మవిలుకాడు వాడి
యమ్ముల సాయమ్మగదే !
పొమ్మ ! మాటలేల !
విననుం, సుమ్మిక నీవేమనినా !
నెమ్మేన ధరింప వేగ !
సొమ్ములు తేవే ! లలనా !
అమ్మ చెల్ల ! వాని యావ
నమ్మ నిలువుదోచినదే !
అమ్మలక్క లేమనినా !
నెమ్మన మిక నిలుచునదే !
చిమ్మ చీకటినైనా
కొమ్మరో బెదరుదు నే !
కమ్మ విలుకాడు వాడి
యమ్ముల సాయమ్మగదే !

మద : ఏమే ! చతురికా ! మంచి హుషారుగా ఉన్నావు. ఏమిటి కథ ?

చతు : నీ కింకా తెలియనే లేదా !

మద : అదేమిటె, నే నేమీ వినలేదే ?

చతు : ఉండు ! ఉండు ఈ శారికాపంజరం తీసి ఇంకొకచోట ఉంచివస్తాను. లేకపోతే ఈ మైన గోరువంక, మనం అనుకున్న మాటలన్నీ విని, మళ్లీ ఇంకొకళ్ల దగ్గిర ఏకరువు పెట్టగలదు.

(వెళ్లి వచ్చిన ధ్వని)

చతు : ఇదిగో, ఏం జరిగిందనుకున్నావు ! (నవ్వు)

మద : అబ్బ ! చెబుదూ ! నవ్వక.

చతు : మేఖల పని......(నవ్వు) మేఖల పని మాబాగా అయిందిలే ! (నవ్వు)

మద : ఏం జరిగిందే ?

చతురిక : మన మేఖలసంగతీ, నాగవర్మ సంగతీ తెలుసునా ! నీకు ?

మద : ఎవరే నాగవర్మ.

చతు : అబ్బ, కళావతి అన్నే, అచ్చం కళావతిలాగే ఉంటాడు, అతనే.

మద : ఆఁ. అవునవును. ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది. అయితే ఏం జరిగింది ?

చతు : పాపం మేఖల నిన్న రాత్రి ఎవరి దగ్గరో ఏడువారాల నగలూ ఎరువు తెచ్చుకుని, అలంకరించుకుని—

మద : అబ్బా. నగలు తెచ్చుకున్నాక, అలంకరించుకోకేమిటే ? త్వరగా తెమలనిద్దూ.

చతు : అబ్బా. నీ కంత కంగా రెందుకే. చెప్పనీ-అల్లాగ అలంకరించుకుని మాలతీలతా మంటపంలో అతనికోసం కళ్లు వాచిపోయేటట్లు అల్లాగే కనిపెట్టుకుని కూర్చుందిట.

మద : ఆ తరవాత ?

చతు : సరే. ఇంచుమించుగా అర్ధరాత్రివేళ నాగవర్మ వచ్చాడు.

మద : ఏడవలేకపోయాడు ! అంత అర్ధరాత్రి దాకా ఏంజేస్తున్నాడే.

చతు : అబ్బ. మధ్య నీకు కంగారు పట్టుకుం దేమిటి ? కొసదాకా చెప్పనీ.

మద : సరే ! పోనీలే ! కానీ.

చతు : అతన్ని చూసేసరికి, మేఖల అతన్ని కౌగలించుకుని 'హృదయేశ్వరా, మీకోసం నేనిలా ఎదురు తెన్నులు కాసి చూస్తూంటే, మీ రిలాగ జాగుచెయ్యడం న్యాయమేనా ?' అని బుడిబుడి దీర్ఘాలు తియ్యడం మొదలుపెట్టింది.

మద : బాగుంది ఇక ఇప్పుడా ఈ భాగోతం అంతాను.

చతు : వినవే. అప్పుడేం జరిగిందనుకున్నావు. నాగవర్మ ఒక్కనిమిషం ఊరుకుని లోలోపల నవ్వుకోడం మొదలుపెట్టాడు.

మద : వీళ్లిద్దరికీగాని మతిపోలేదుకద.

చతు : మధ్యని నీకు పోతోంది. మరి !

మద : లేకపోతే వాళ్లకి అదేంపనే. శుభమల్లే మేఖల బుడిబుడి దీర్ఘాలు తియ్యడమూ బాగానే ఉంది. ఆ అబ్బి నవ్వడమూ బాగానే ఉంది. అతనికి అదేం పొయ్యేకాలమే.

చతు : చెబుతూంటేనే-అప్పుడు పాపం మేఖల బిక్కమొహం వేసుకుని అతనికేసి చూడడం మొదలు పెట్టింది.

మద : ఇంకా నయం ! ఏడవడం మొదలు పెట్టిందన్నావు కావు ! తరవాత ఏం జరిగిందో ! త్వరగా చెప్పవేమే !

చతు : తీరా తేరిపార చూస్తే అది నాగవర్మ కాదు.

మద : అయితే ఒట్టి పచ్చి నాగన్నన్నమాట. (నవ్వు)

చతు : నాగన్నైనా బాగానే ఉండును.

మద : నాగన్న కాకపోతే నాగమ్మన్నమాట.

చతు : ఆఖరికి అదికూడా కాదు.

మద : అయితే ఎవరు ?

చతు : కళావతి.

మద : చిత్రం ! కళావతి ఎంత జాణ ! తరవాత ఏం జరిగింది ?

చతు : ఇం కేముంది, జరగడానికి. కళావతి అక్కడినించి రివ్వున పారిపోయింది. పాపం, మేఖల అక్కడే ఏడుస్తూకూచుంది.

మద : దానికి అల్లాగ శాస్తి జరగవలసిందే. ఇల్లాంటి అపభ్రంశపు పనులు ఇంకెప్పుడూ చెయ్యకుండాను !

చతు : ఇంకా శాస్తి పూర్తికాలేదు వినుమరి.

మద : ఇంకేం జరిగింది.

చతు : ఇంతిలో నారాయణుడు అక్కడికి వచ్చి మేఖలని ఓదార్చడం ప్రారంభించాడు.

మద : బాగానే ఉంది. ఏదో సామ్యం చెప్పినట్టుంది ఈ సరసం.

చతు : ఆ తరవాత మేఖలకి మరింత ఉడుకుమోతుతనం ఎక్కువైంది. ఆ ఉడుకుమోతుతనం పట్టలేక మరింత బిగ్గరగా రాగాలు తియడం మొదలుపెట్టింది.

మద : ఇంకా ఏడవడం కూడానా. సిగ్గూ బిడియం లేకపోతే సరి.

చతు : విను. ఇంతిలో మహారాజుగారు 'నారాయణా' అనిపిలుస్తూ అక్కడికి వచ్చారు. ఇంక మేఖల ఆయనముఖం చూడలేక దేవిగారి దగ్గరకు వెళ్లిపోయింది.

మద : ఇకనేం. ఆమెతో గోరంతలు కొండంతలుగా చెప్పడానికి వెళ్లిందన్నమాట !

చతు : అవును. అంతే. దేవిగారికి అన్నీ పూసగుచ్చినట్టు చెప్పి, రాగాలు మొదలుపెట్టిందట. మరి ఆమె ఏమి చెప్పిందోగాని ఆమె మహారాజుగారే ఇదంతా చేయించారని కారాలూ, మిరియాలూ నూరుతున్నారట.

మద : చూశావా, మరి. మనం ఈ మాటలు చెప్పుకుంటూన్నట్టు తెలిస్తే ఆమెకు మనమీద కూడా కోపం రావచ్చును. నడు. నడు. ఈపాటికి పోదాము.

(ఇద్దరూ వెళ్లిపోతారు)

౫

(లాటయువరాజు మృగాంకవర్మ ప్రాసాదం మృగాంకవర్మ ఎదురుగా బంగారుచిలక పంజరం వేలాడుతూంటుంది. మృగాంకవర్మ పాట.)

పాట

చిలకా. ఒకపరి చెప్పరాదటే !
చెలువునితో ఈ మాట
కలకాలమ్మెదలో దాచినదీ
తళుకు వరాలమాట !
చెలితో పలికెదుగానీ ! వినుమొక
పలుకే ! మాట ! మాట !
పులకండము పెట్టెదనే ! ముద్దులు
గులికే కెంపులనోట !
చిలకా ఒకపరి చెప్పరాదటే
చెలువునితో ఈ మాట.

(మీరు కోరితే చిలకేం భాగ్యము ! చిలకల్లాంటి చేటికలే పలికేరు !)

మృగా : ఎవరిది ?

(ధ్వని 'ఒక చిలక' అని కళ్లు మూస్తుంది.)

మృగా : ఎవరది ? వొదలండి ! కళావతీ ! నువ్వా ! ఎంతసేపయింది వచ్చి ?

కళా : నేను మీ వెనకనే ఉన్నాను.

మృగా : నిజంగా ?

కళా : అవును.

మృగా : ఎంతసేపయింది వచ్చి ?

కళా : ఎంతసేపయితేనేం ! మీరు నా వెనక ఉన్నవాళ్ని కూడా కనుక్కోలేని స్థితిలో ఉన్నారుగదా !

మృగా : అబ్బే ! అదేమిటి. ఊరికే ఉబుసుపోక పాడుకుంటున్నాను ! కళావతీ !

కళా : ఉత్తిది. నాకు తెలియదనుకున్నారా ? అన్నీ తెలుసును !

మృగా : ఏమిటి. మహా బెదిరిస్తూ మాటలాడుతున్నావు. నీకు తెలిసిందేమిటో చెప్పు. చూస్తాను !

కళా : చెప్పమన్నారా. చెబితే ఒప్పుకుంటారా ?

మృగా : ఆఁ.

కళా : ఖరారేనా ?

మృగా : అవును.

కళా : చాలా చిన్నప్పటినుంచీ మీ మనస్సిక్కడే లగ్నమై ఉంది.

మృగా : కాదు !

కళా : మీ తండ్రిగారు శత్రుభయంవల్ల మిమ్మల్ని ఇక్కడికి పంపించినా అది మీ రహస్య మనోరథసిద్ధికే కారణం అయింది !

మృగా : (గద్గదితో) ఉత్తిది !

కళా : ఎందుకు నాదగ్గర దాస్తారు. మీరు దాస్తే మీ గద్గదిక దాచనిస్తుందా ? అసలు మీరు మీరు కారు.

మృగా : ఇదేదో వెట్టవేదాంతం మాట్లాడుతున్నావేం ?

కళా : వెట్టవేదాంతం కాదు, మీ గుట్టు వేదాంతమే.

మృగా : అవురా ! నెరజాణ ! నీ కివి అన్నీ తెలిశాయి.

కళా : ఈమాత్రం ఎరక్కపోతే ఈ అంతఃపురాలలో మెలగగలమా ?

మృగా : అంతఃపురాల్లోనే గాదు ! అంతరాంతరాల్లో మసలగలిగిన మాయలాడివి, నీవు. నాకే తెలుసుననుకున్న విషయం నీ కెలా తెలిసిందో ?

కళా : మీకు తెలియనివీ - తెలుసుకోవాలని కుతూహలపడుతూన్నవీ కూడా నాకు తెలుసును.

మృగా : కళావతీ, అన్నీ తెలిసినదానవు ! ఇంక నీతో ఏమని చెప్పను. నాకు మాత్రం ఎటు చూచినా దారి కనపడకుండా ఉంది.

కళా : నేను దారి చూపిస్తాను. నా కొక్కదానికే ఆదారి తెలుసును.

మృగా : మహా రాజమందిరంలోకే !

కళా : అవును.

మృగా : ఎవరన్నా చూస్తే—

కళా : ఎవరూ చూడలేనిది. రహస్యమైన సొరంగమార్గం ఒకటి ఉంది. చెబితే నా కేమిస్తారో ?

మృగా : ఏమిస్తే నీ ఋణం తీరుతుంది కళావతీ !

కళా : ఇంత వేదన మనస్సులో ఉన్నా ఇంత సన్నిహితురాలిని నాతో ఒక్కమాటైనా చెప్పారుకారు గదా !

మృగా : అన్నీ తెలిసినదానవు. చెప్పగలిగితే వేదన ఎల్లా అవుతుంది కళావతీ !.

కళా : ఎంతతీవ్రమైన వేదన, మీది !

(సశేషం)

కళాప్రపూర్ణ
కీ॥ శే॥ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారి
ఉత్కృష్టరచన
ఆంధ్రవాఙ్మయ
చరిత్ర
మేనేజరు, ఆంధ్రగ్రంథమాల

స్వప్న సుందరి

శ్రీ పి. గణపతి శాస్త్రి

(గత సంచిక తరువాయి)

౬

(రాజు - నారాయణుడు రాజప్రాసాదంలో ఇష్టాగోష్ఠిలో ఉంటారు. ఇంతలో దేవి, మేఖల ఇంకొకవైపున ప్రవేశిస్తారు.)

దేవి: వారిద్దరూ ఎవరే?

మేఖల: అమ్మా. అమ్మా. మహారాజులుంగారు, నారాయణుడూను. ఏదో మాట్లాడుకుంటున్నారు. ఆగండి. ఈ తెరవెనకాల! జాగ్రత్తగా వింటే నేను చెప్పినవి నిజమో కాదో మీకే తెలుస్తుంది.

దేవి: అవునవును. ఏదో ఈ విషయమే మాట్లాడుతూన్నట్టున్నారు!

మేఖల: అమ్మా! ఒక్క నిమిషం నిశ్శబ్దంగా ఉండండి. మీకే తెలుస్తుంది.

(ఒక్క నిమిషం నిశ్శబ్దం.)

క్రమంగా రాజూ విదూషకుడూ గట్టిగా మాట్లాడుతూన్నట్టు వినిపిస్తుంది.

రాజు: నారాయణా! నువ్వు నమ్ముతావో నమ్మవోగాని—

నారా: నమ్మకేం! మీవంటివారు ఏమి జరిగిందన్నా నమ్మవలసిందే. చెప్పండి!

రాజు: అది అభూతకల్పన గాదు. నిజంగా జరిగింది. నేను శయ్యాగారంలో శయనించి ఉన్నాను. అంతలో ఒక దివ్యసుందరి ముత్యాల హారం తన రెండు అంగుష్ఠాలతోను, అతి లలితంగా ధరించి, చంద్రకాంతశిలా స్తంభం వెనకనించి, మెల్లగా దిగివచ్చి నా కంఠంలో వేసింది.

విదూ: తరువాత!

రాజు: తరవాత నేను నాకళ్లే నమ్మలేకపోయాను. ఆమె చేతిలో ఉన్న హారం నా మెళ్లో మెరిసేసరికి ఆశ్చర్యపడి స్వప్నమో, మెలకువో నిశ్చయించలేక, నిర్ఘాంతపడి! ఆమె హస్తాలు పట్టుకున్నాను. ఆమె చటాలున తప్పించుకు పారిపోయింది.

నారా: వయస్యా! నేను ఈ కలనిగురించి నాకు అనిపించిన విషయం చెప్పనా?

రాజు: సరేకానీ, నీ మాటకూడా వింటాను!

నారా: సుఖంగా పంచభక్ష్యపరమాన్నాలతో భోజనంచేసి, నీకు, చింతలేకుండా హాయిమని నిద్రపోతే ఇలాంటి దివ్యమైన కలలన్నీ వస్తాయి!

ఆపైన ఆస్థానంలోకి వెళ్లి ఆస్థానంలో అవలించే మహాకవులకు ఈ విషయం సూచించేసరికి, వారు దీనిమీద ఎన్నో కావ్యాలు శరపరంపరగా రచిస్తూంటారు.

రాజు: నారాయణా! నీకేమైనా మతిపోయిందా? నిజంగా నా కళ్లకి ఎదురుగుండా కనిపించిందని చెబుతూంటేన్నే?

నారా: వెనక ఒకసారి నేను వెళ్లి భోజనం చేసి వచ్చి, నిద్రలో ఇంచుమించుగా ఇలాంటిదే ఒక కలగన్నాను. కలవచ్చి అంతటితో ఆగిపోతే బావుండును.

నా దురదృష్టవశాత్తూ కలవరింతలుకూడా వచ్చాయి!

రాజు: ఏం? ఏంజరిగింది?

విదూ: ఏముంది. మా యింటిది ఆ కలవరింతలు విని ఉడుకుబోతుతనం పట్టలేక నా మొహం మీద బిందెడు నీళ్లు దిమ్మరించింది.

రాజు: అయ్యో పాపం.

విదూ: ఈ కలసంగతి దేవిగారిదాకా వెడితే మీ పనీ ఇంచుమించుగా అంతే జరుగుతుంది!

రాజు: ఇది నేను 'కల' గాదంటూంటే నా మాట వినిపించుకోవేం?

విదూ: ఇది కల కాదనడానికి ఏమిటి దాఖలా?

రాజు: ఇదుగో చూడు ఈ హారం.

విదూ: నిజంగా ఈ హారం ఆమె మెడలో వేసిందే;

రాజు: సందేహమేమిటి?

విదూ: వయస్యా. ఇది ఇంత ప్రత్యక్షంగా బయటపెట్టకు. అల్లాగరా ఆ పొదరింటిలో కూర్చుని రహస్యంగా దీని వ్యవహారం ఏమిటో కనుక్కుందాము.

(కొంచెం దూరం నడిచివెళ్లిన చప్పుడు)

మళ్లీ మేఖల దేవీ మాట్లాడుతూన్న మాటలు వినిపించాలి.

మేఖల: విన్నారా; నారాయణుడు చేసే కొంటె తనాలన్నీ తెలుస్తున్నాయా మీకు?

దేవి: మేఖలా;—అవునుగాని — ఏమిటంటావు? ఈ విచిత్రము. ఆ హారం చూశావు; ఎల్లాగ మెరిసిపోతోందో; అది మనమెప్పుడూ చూడలేదే;

మేఖల: అదేనమ్మా నాకూ ఆశ్చర్యంగా ఉంది! ఒకవేళ మహారాజులుంగారి సౌందర్యానికి మోహించి ఏ దేవతాకన్యక అయినా అలాగ హారం వేసిపోయిందేమో!

దేవి: చాల్లే.నీకుకూడామతిపోతూన్నట్టుంది!

మేఖల: లేకపోతే ఆ హారం మనదే అయి ఉంటుంది. మీరు ఎప్పుడైనా శయ్యాగారంలో మరచిపోతే, మహారాజులుంగారు పరధ్యానంగా ధరించి, నారాయణుడు చెప్పినట్టు సుఖంగా అల్లాగ కలగని ఉంటారు.

దేవి: చూశావా? వారి ధోరణి. ఎంత చిత్రమైన వాళ్లు పురుషులు!

మేఖల: మహారాజులుంగారు నారాయణుడు ఈ మధ్య ఒకటే గుసగుసలు.

దేవి: మేఖలా, మహారాజులుంగారు నీకు చేసినదానికి మళ్ళీ తగిన శాస్తి చేసి తీరాలి. అంతే! అంతటితోగాని నాకు శాంతి ఉండదు. ఇది చేసి తీరాలి.

మేఖల: మీరు తలుచుకుంటేచాలు! మీరు అల్లాగ నిలబడండి. నేను అన్నీ ఒక్కక్షణంలో చేసేస్తాను.

దేవి: ఏమిటి దీనికి మార్గం?

మేఖల: మీరు నాకు వనకాలఉంటే ఎన్ని మార్గాలేనా చేస్తాను. నాకు సహాయం వేస్తారా?

దేవి: ఆఁ.

మేఖల: అయితే వినండి చెబుతాను. (రహస్యంగా) ఇదే పన్నాగం.

దేవి: నిజమే సుమా. కాని - వాళ్లని వొప్పించగలమా అని నా అనుమానం.

మేఖల: అవును కొంత కష్టమే.

దేవి: అయితే ఎలాగ?

మేఖల: ఒక మార్గం ఉంది.

దేవి: చెప్పుమరి?

మేఖల: దీనిలో కళావతిని సంధిస్తే - పని జరుగుతుంది.

దేవి: కళావతి మెత్తబడుతుందా?

మేఖల: అది ఒక లెక్కా? ఒట్టి లక్క.

దేవి: అయితే కోటలో పాగా వేశామన్నమాటే.

మేఖల: ఒక్క ముత్యాలహారం పారవేస్తే ఏ పనికేనా సిద్ధమే.

౭

(మృగాంకవర్మ తన భవనంలో పాడుకుంటూ ఉంటాడు.

అదిగో కదలిన దామని!
పద పోదాము! విలాసిని!
వనికై, యెలజవ్వనికై,
సకలావనికై, ఒక మెరపై!
అదిగో కదలిన దామని!
పద పోదాము విలాసిని!
కోయిలపిలుపై, మాయని వలపై,
హాయిగొలిపే తెమ్మరయై!
అదిగో పలికిన దామని
పద పదవే! సౌదామినీ!
ఎవరేమని యనగలరే!
చెలువుని గన, రే రాణీ! బెదరెలే!
అదె తరలినదే యామిని
పదవే! పదవే! భామిని!
(కళావతి ప్రవేశించి)
'పదవే, పదవే! భామిని,
అదె తరలినదే యామిని' (అని పాడుతుంది.)

మృగా. ఎక్కడికి?

కళా: మీ ప్రయాణం నిశ్చయమైంది.

మృగా: ఎక్కడికంటే?

కళా: కల్యాణ మంటపానికి.

మృగా: నీవు కలవరించటం లేదుగదా.

కళా: అనతికాలంలోనే ఆ సుఖంగా కలవరించేది మీరే అవుతారు.

మృగా: చిత్రం.

కళా: అవును. అయ్యేదాకా చిత్రమే. కళ్యాణవేషంతో సిద్ధంగా ఉండవలసిందని అతి రహస్యమైన అమాత్యుల ఆజ్ఞ!

మృగా: కళ్యాణవేషం అంటే?

కళా: కళ్యాణీ వేషమన్నమాట.

మృగా: స్త్రీవేషమా?

కళా: అవును.

మృగా ఎప్పుడో కళ్యాణము?

కళా: ఎల్లుండిరాత్రి ఎనిమిది గడియలకు.

మృగా. మేఖలావివాహం కాదు గదా!

కళా మొదట మేఖలావివాహం లాంటిదే అనుకోవాలి

మృగా తరవాత?

కళా: నిజంగా పెళ్లి అవుతుంది.

మృగా. వేళాకోళం కాదుగదా!

కళా. తమకి తెలియనిదేముంది గనక. ఈ ప్రపంచంలో వేళాకోళం నిజము; నిజము వేళాకోళమూను. తమరు ఏమాత్రం అజాగ్రత్తగా ఉన్నా అది తలకిందులవుతుంది!

మృగా: అంటే?

కళా: అజాగ్రత్తగా ఉంటే వేళాకోళం నిజమై ఊరుకుంటుంది.

మృగా: కళావతీ, ఈవేళా రేపూ గడపటం ఎలాగ?

కళా: మాభయం అది కాదు. ఈ పనికాస్తా అయ్యాక, ఆ పైన అంతఃపురంలో బతకడం ఎలాగా అని!

మృగా. నేను లేనా కళావతీ! నిన్ను వెంటనే సకలాంతఃపురానికీ సర్వాధికారిణిని చేయించనూ.

కళా. నాసంగతి తెలిసిఉండీన్నీ నాకు అంత అధికారం అప్పగిస్తారా!

మృగా: చాల్చాలు నేర్చావు!

౮

(రాజభవనంలో, రాజు నారాయణుడు, మాట్లాడుతూంటారు.)

నారా: వయస్యా, దేవిగారు ఇప్పుడు వచ్చి నీ వివాహం ప్రస్తావన తెస్తారు. నీవు అతి జాగ్రత్తగా వ్యవహరించాలని మంత్రిగారు మనకి చెయ్యమన్నారు. నేను ఇల్లాంటి విషయాల్లో మహారాజులుంగారు మంచి వ్యవహర్తలని చెప్పాను. ఏంచేస్తావో మరి!

రాజు నీవు కోతిమొహం వేసుకొని ఎదురుగా కూర్చుంటే, నాకు ఊరికే పుణ్యానికి నవ్వు వస్తుంది దయచేసి నువ్వు ఎక్కడికైనా వెళ్లిపోతే బతుకుతాను.

విదూ. నేను లేకపోతే నీకు హంగుచేసేవారేరి? నువ్వు నాముఖంకేసి చూడకుండా మాట్లాడుతూండు.

రాజు నువ్వు వొళ్లు మరిచిపోయి, నా యెదురుగుండా సిద్ధమవుతావు. ఇంక అల్లాంటప్పుడు నవ్వాపడం నా వశం కాదు.

విదూ: అదుగో, అప్పుడే దేవిగారు వస్తున్నారు! జాగ్రత్త. జాగ్రత్త!

రాజు: నేనుచెప్పినది మరిచిపోకేం?

(దేవి ప్రవేశించినధ్వని)

దేవి: ఆర్యపుత్రులకు జయ మగుగాక!

రాజు: ఇదిగో దేవి—

విదూ: అమ్మా! మీరు 'జయ' మంటే మహారాజులుంగారికి కొదవేముంది. అయితే ఈ మధ్య వారు ఐహికవాంఛలయందు బహుధా విరక్తులయి ఉన్నారు. ఇప్పుడే మేము ప్రపంచ పంచీకరణాన్ని గురించి మాట్లాడుతున్నాము.

దేవి: ఇదేమిటి. చిత్రం! నేనెప్పుడూ వినలేదే!

(18 వ పేజీ చూడుడు)

I.T.L.
గ్రైప్ సిరప్
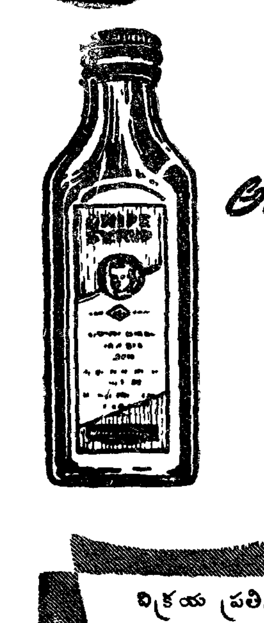
ఆమ్ల పిత్తహరము
ఉదరవాయు హరము
నిరపాయకరము
అదంటే పాపాయిలకు బలే ప్రీతి
ప్రతితల్లీ ఒక సీసా
అందుబాటుగా
ఉంచుకోవాలి
తయారించువారు
ది మైసూర్ ఇండస్ట్రియల్ & టెస్టింగ్
లాబొరేటరీ లిమిటెడ్,
మల్లేశ్వరం, బెంగుళూరు.
విక్రయ ప్రతినిధులు బెస్ట్ & కంపెనీ, లిమిటెడ్,
పోస్టు బాక్సు నెం. 68, మదరాసు.
BL 2676

స్వప్నసుందరి

(10-వ పేజీ తరువాయి)

విదూ : అయ్యో. మీ కేమీ తెలుసునుతల్లీ ! ఈ పుట్టి మునక! ఈ మధ్య చిద్ఘనాతీత మృద్ఘన స్వాములవారు మహారాజులుంగారిని దర్శించారు. అంతే. వారి దర్శనమాత్రంచేతనే మహారాజులుంగారికి మాయాపటలం పటాపంచలై పోయింది. అయితే ఆచార్యులవారు లోకసంగ్రహార్థం వారినీ రాజధర్మం నిర్వహించమన్నారు.

దేవి : లోకసంగ్రహార్థం అంటే ?

విదూ : లోకసంగ్రహం అంటే ఏముంది. లోకంలో సర్వులూ మహారాజులుంగారిని చూచి, నిర్లిప్తులైపోతే, సృష్టిఅంతా స్తంభించిపోతుంది. అందుకని శ్రీ స్వాములవారు, ఊరికే కమ్మరి పురుగువతుగా శ్రీ మహారాజులుంగారిని సంచరించమన్నారు. అయితే మీ రీ విషయం బొత్తిగా వినలేదా ఏమిటి ?

దేవి : అబ్బే ఏమీ వినలేదు.

విదూ : అల్లాగా, ఇంతకీ మీరు దయచేసిన రాచకార్యం ?

దేవి : ఏముంది, మా పినతల్లిగారు తారావళీ దేవిగారికి ఒక పుత్రిక ఉంది. ఆమె పేరు మృగాంకావళి. ఆమె మృగాంకవర్మగారి తరవాత దత్తత చేసుకున్న బిడ్డ.

విదూ : అవునవును. విన్నట్టున్నాను, ఈ విషయం.

దేవి : ఆ మృగాంకావళిని వివాహమాడిన వారు చక్రవర్తులవుతారని జ్యోతిష్కులన్నారు.

విదూ : ఆహాహా! అయితే ఆ చిన్నది ఎక్కడ ఉన్నదో!

దేవి : మన అంతఃపురంలోనే ఉంది. ఈ మృగాంకావళిని, వివాహమాడే ఉద్దేశంతో మహారాష్ట్రాధిపతి లాటరాజధానిపై దండెత్తినారు.

విదూ : ఎంత ముష్కరత్వము !

రాజు : ఇప్పుడు లాటరాజధానికి చాలా వరకు శత్రుభయం తగ్గినది దేవీ.

దేవి : అయితే ఈ మృగాంకావళికి వివాహం కానంతవరకు మా పినతండ్రిగారికి నిద్రపట్టడం లేదు. అందుచేత వారు వెంటనే మృగాంకావళికి వివాహం చెయ్య సంకల్పించారు.

విదూ : వయస్యా, ఎంత పరమానందకరమైన వార్త విన్నావోయి. ఈవేళ !

రాజు : వివాహం నిశ్చితమైందా దేవీ ?

దేవి : అదే మనవి చేస్తున్నాను.

విదూ : చిత్తం. సెలవిప్పించండి.

దేవి : మృగాంకావళికి వెంటనే అనుకూల వరుణ్ణి చూసి వివాహం చెయ్యవలసిందని మా పినతండ్రిగారు వార్త పంపించారు.

విదూ : మరి వారు యుద్ధంలో మునిగి ఉండగానే—

దేవి : ఆ యుద్ధబాధ పోవడానికే ఈ ప్రయత్నం అంతాను.

విదూ ! సెహబాష్ ! మంచియెత్తు ! మరి వరుడు ?

దేవి : అదే నారాయణా ! ఆ మృగాంకావళిని మహారాజులుంగారు స్వీకరించవలసిందిగా మనవి చెయ్యమని మా పినతండ్రిగారి ఉద్దేశం.

విదూ : మన మహారాజులుంగారా?

దేవి : అవును. దానివల్ల మహారాజులుంగారికి సార్వభౌమత్వం సిద్ధిస్తుంది. మా పినతండ్రిగారికి లాటప్రభువులకు శత్రుభయమూ తగ్గుతుంది.

రాజు : అన్నీ బాగానే ఉన్నాయిగాని నాకిప్పుడు వివాహమేమిటి దేవీ ?

విదూ : నేను చెప్పలేదా అమ్మా. ఆయన కేవలం పరివ్రాజకధర్మం అవలంబించారని.

దేవి : ఇది మహారాజులుంగారు అంగీకరించి మా వంశం ఆపత్తులోనించి ఉద్ధరించాలి.

విదూ : వయస్యా ! ఇది ఇంక తప్పదోయి. ఇంక దీనిని నీవు ఆపద్ధర్మంగానైనా స్వీకరించాలి.

దేవి : అవునంతే—

రాజు : దేవీ, ఇది కేవలము అరుచికరముగా ఉన్నది నాకు.

విదూ : అమ్మా, ఆమె సౌందర్యవతియేనా ?

దేవి : సాక్షాత్తూ త్రిలోకసుందరి.

విదూ : ఇంకా ఎందుకయ్యా, సందేహిస్తావు. విశ్వామిత్రాదులు పదేసి వేల ఏళ్లు తపస్సుచేసి ఒక బంగారుబొమ్మ కనిపించేసరికి దర్భాసనం చుట్టబెట్టి ఆ బొమ్మవెంట బడ్డారా లేదా ?

రాజు : స్వాములవారు ఆదేశించిన వ్రతానికి భంగంచేస్తే మహాపరాధం కాదామరి?

విదూ : పోనీ. నిష్కామయోగం అవలంబించి వివాహ మాడకూడదూ ?

రాజు : అది అస్మదాదులకు సాధ్యమవుతుందా ! నారాయణా?

విదూ : కేవలం జడపదార్థాలు కూడా నిష్కామయోగం అవలంబిస్తే నువ్వు అవలంబింపలేకపోవడమేమిటి ? వయస్యా ?

రాజు : జడపదార్థానికి నిష్కామయోగమేమిటి ?

విదూ : అదే జరిగింది.

రాజు : ఎప్పుడు ఎక్కడ ?

విదూ : ఈ మధ్య నా తాటాకుగొడుగు ఆచరిస్తూందయ్యా !

రాజు : అంటే?

విదూ : దాని కామము విరిగిపోయింది. అప్పటినించీ నిష్కామయోగం ఆచరిస్తూంది.

(అందరూ నవ్వుతారు)

రాజు : చాల్చాలులే నేర్చావు. బ్రాహ్మణజన్మఎత్తి ఇలాంటి అపభ్రంశపు మాటలు !

విదూ : లేకపోతే - ఏమిటి ? బంగారంలాగ చక్కని చుక్కనిచ్చి వివాహం చేస్తానంటే ఊరికే అదేపనిగా గునుస్తావేమిటి ?

రాజు : నాకు రత్నసుందరియైన రత్నసుందరీదేవి ఉండగా అన్యవనితని వివాహమాడాలని లేదోయి !

దేవి : మహారాజా. లాటరాజధానీరక్షణానికైనా ఇది అంగీకరించక తప్పదు.

రాజు : ఏమిటో బొత్తిగా మనస్కరించటం లేదు దేవీ.

విదూ : దేవీ, మీరు అడుగుతూన్న కొద్దీ ఈయన ఇలాగ బెట్టుసరి చేస్తూనే ఉంటారు. మీరు శల్లి శుభముహూర్తానికి - వివాహ ప్రయత్నాలు చెయ్యండి. ఈయన్ని అంగీకరింపచేసే భారం నాది.

దేవి : రేపు రాత్రి వివాహానికి ఏర్పాటు చేశాము. అన్ని వివాహసంభారాలు ఏర్పాటు చేశాము.

విదూ : అయితే మీరిక వెళ్లండి. నే నీయన సంగతి చూస్తాను.

దేవి : సరే. నీమీద ఈభారం విడిచిపెడుతున్నాను. (దేవివెళ్ళిన ధ్వని)

రాజు : మధ్య ఆ వెకిలిమాట లేమిటి, కొసదాకా నడవకుండా కొంప ముంచేటట్లున్నావు చూశగాను.

విదూ : మధ్య నీ బింకంచూస్తే పట్టలేనంత నవ్వు వచ్చింది. అందుకని హాయిగా నవ్వడానికి అది విసిరాను.

రాజు : మెల్లిగా,, మెల్లిగా ఎవరేనా వింటారు. (నిష్క్రమణ ధ్వని) చూశావా దేవి ఎన్ని మాయలు పన్నిందో ?

విదూ : అసలు ఇదంతా కళావతి ఇంద్రజాలము !

రాజ : అఁ!

౬

(వివాహమంటపము. రాజు మృగాంకవర్మ, నారాయణుడు దేవి, ఆసీనులయి ఉంటారు. దేవి, మేఖల వేరుగా మాట్లాడుకుంటూ ఉంటారు. పాట నృత్యము.)

కళా : నానేర్పేముంది, మీనేర్పు లేకుండా ?

మృగా : నీవంటివాళ్ల సహాయంతో కల నిజంగాను, నిజం కలగాను చెయ్యవచ్చును.

కళా : అవును మహారాజులుంగారి మెడలో హారం వేసింది, ఎవరో స్వప్నసుందరి అని అనుకుంటున్నారు. మీరని ఎవరికీ తెలియదు.

మృగా : యథార్థం స్వప్నంచేశావుగాని, ఈ స్వప్నం ఏ విఘ్నంలేకుండా యథార్థం అవుతుందా ?

కళా : కాబోయేదే అది. కొంచెం మెళకువగా మాత్రం ఉంటే చాలు.

పాట

"రావే ! చంపకవల్లీ చెల్లీ !
మా వసంతుని పెళ్లి !
మల్లికతో, మందారికతో, వన మాలికతో
[శేఫాలికతో !
రావే చంపకవల్లీ, చెల్లీ మా వసంతునిపెళ్లి !

దేవి : మేఖలా ! నువ్వు కలకాలమూ నవ్వుకునేవేళ సమీపించినది. జాగ్రత్తగా ఉన్నావా?

మేఖల : అమ్మా ! ఒకనిమిషం ఆగండి. కాస్త ఆ మూడుముళ్లూ పడనీయండి.

(నేపథ్యంలో మంగళధ్వనులు, ఆశీర్వచనాలు వేదమంత్రాలు వినిపిస్తాయి. అయంముహూర్తం. సుముహూర్తఅస్తు అనయోర్దంపత్యోః ! సమస్త సన్మంగళాని భవంతు.)

దేవి : అమ్మయ్యా. అయిందే మేఖలా.

మేఖల : అమ్మా. అప్పుడే తొందరపడకండి. ఆ నారాయణుడు బొత్తిగా భూమిమీద మన లేకుండా ఉన్నాడేమమ్మా. అన్ని సరదాలు అణుగుతాయి లెండి.

(పాట మళ్ళీ వినబడుతుంది)

"కోకిల బాకా లెగసినవే !
కేకినృత్యములు మెరసినవే !"
రావే ముద్దులచెల్లీ, వల్లీ !
మాలికి వసంతునకు పెళ్ళి ! !"

మేఖల : అదేమమ్మా. ఆ మంత్రిభాగురాయణులు అంత తొందరగా వస్తున్నారు.

దేవి : అదేనే నాకూ ఆశ్చర్యంగా ఉంది. పోనీలే ఆయనకూడా నవ్వుతారు.

(భాగురాయణుని ప్రవేశం)

మహారాజులుంగారికి జయము! ఇప్పుడే లాటదేశరాజధానినించి త్వరితవార్త వచ్చింది. మహారాష్ట్రసేనలు పూర్తిగా పలాయనం చిత్తగించాయి. లాటదేశాధీశ్వరులకు అఖండవిజయం చేకూరింది.

రాజ : దేవీ, ఆహా, ఎంత సంతోషవార్త.

భాగు : లాటదేశాధీశ్వరులు మరిన్నీ ఈ సందేశం పంపిస్తున్నారు. మాకు భగవదనుగ్రహంవలన చిరజీవి కులదీపకుడైన పుత్రుడు ఉదయించాడు.

రాజు : నేడుగదా! లాటరాజ్యానికి స్థయిర్యం చేకూరింది. మృగాంకావళికి చిట్టితమ్ముడూ కూడా కలిగాడు.

భాగు : ఇంకొక శుభవార్త ! మా రాజధానిలో విడిసి ఉన్న మృగాంకవర్మ యువరాజులుంగారు మా కుమార్తె అయిన మృగాంకావళి, మేము ఇల్లాగ నటించడానికి కారణం మీకు తెలుసును. ఆమెను దేవిగారు అనుకూల వరున కిచ్చి వివాహం చేస్తూన్నందుకు అమందానందభరితుల మైనాము.

దేవి : ఏమే మేఖలా. మాయలో పడిపోయామే! ఏమిటి గతి ?

మేఖల : నారాయణుడు, మహారాజులుంగారు. మంచి మాయానాటకం ఆడారమ్మా. మహామాత్యులూ కళావతీ కూడా వారితో కలిసినపుడు మనం ఏమి చేయగలమమ్మా ? కానీయండి భయం ఏముంది ? మనం ఇక్కడినించి ఇది వేళాకోళం అనుకోకుండా నిజంలాగే సటిద్దాము. ఇక ఇప్పుడు గత్యంతరం లేదు.

దేవి : నిజమైన మృగాంకవర్మ వేళాకోళమైనప్పుడు మరి వేళాకోళమైన మృగాంకావళి నిజంగాక ఏమౌతుంది ?

విదూ : వయస్యా, నీ సామ్రాజ్యవిస్తరణాభిలాషతో మరి ఒక సుందరి నిచ్చి వివాహం చేసిన దేవిగారిఋణం ఎన్నటికైనా తీర్చుకోగలమా ?

దేవి : చూశావే, మేఖలా నారాయణుని కొంటెతనం? సరేలే. ఇల్లలకగానే పండుగ అయిందా. ఇతనిపని పడదాములే రా. మహారాజులుంగారిని ఇంటాకటినుంచీ అభినందించిన మాయాభినందనాలతో కాక, మనసారా అభినందిద్దాము.

దేవి : మేఖల—

జయము జయము, మహారాజులుంగారికి

విదూ : అమ్మా, మహారాజులుంగారు మళ్లీ సంసారమాయాసాగరంలో చిక్కుకున్నామని మహా కించపడిపోతున్నారమ్మా, ఆయన కే మీ మనస్సు మనస్సులో లేదు.

మేఖల : చాల్లే నేర్చావు. నీ పని పట్టించకపోతే నాపేరు మేఖల కాదు చూడు.

విదూ : నా పని పట్టించాలంటే ఒకటే మార్గం. చూడు వయస్యా, నీవు కమ్మగా వివాహం చేసుకుని నన్నిల్లా విడిచిపెట్టడం ఏమీ భావ్యంగా ఏమంటావు మేఖలా ?

ఏమంటావు మేఖలా ? ఇదేమన్నా న్యాయంగా ఉందా? మొదట నీకు అన్యాయం జరిగింది. చివర నాకు అన్యాయం జరిగింది. మనం ఇద్దరమూ ఏకమైతేనేగాని ఈ అన్యాయాలు తీరేట్లు కనబడడంలేదు. ఏమంటావు ?

మేఖల : చాల్లే నేర్చావు.

(అందరూ గొల్లుమంటారు.)

పాట

"పుప్పొడితో, తెలిపువ్వులతో,
చిరునవ్వుల రువ్వులతో
రావే చెలియా, మళ్లీ, మళ్లీ
మా వసంతుని పెళ్లి ! !

——

ఉబ్బసపు రోగము నకు

శాస్త్రయుక్తమైన చికిత్స

ఉబ్బసపురోగము చిటికలతోనూ మంత్రములతోనూతదితర విధములైన ఔషధములతోనూ అప్పటికప్పుడు తగ్గినట్లు కనిపించినా ఈ మందులవలన అది దీర్ఘరోగముగామారుట తప్ప ఏమియు లాభము లేదు.

పురోహిత శ్వాసహరి అనేక సంవత్సరములుగా వైద్య శాస్త్రమునకు తెలిసినదే. ఉబ్బసమునకు సరియైన శాస్త్రయుక్తమైన మందు యిదే అని అందరికీ తెలిసినదే. చక్కగా జీర్ణం అవుతుంది. క్రమక్రమంగా ఆరోగ్యం చేకూరుతుంది. ఊపిరితిత్తులు బలపడుతవి. ఉబ్బసం శాశ్వతంగ నివారణమగును మంచి కెమిస్టు లందరివద్ద 3.ఔ 6. ఔ.12. ఔ.ల సీసాలలో రు. 3/8.రు 6/-. 10/- లకు దొరకును. లేదా డాక్టర్ పురోహిత్ ఫార్మసీ కొల్హాపూర్, యస్. యమ్. సి. గారికి వ్రాయుడు.

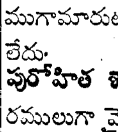

పురోహిత శ్వాసహరి

మద్రాసు స్టాకిస్టులు : అప్పా అండ్ కో, చైనబజారు (2) జే. బాలాభాయ్ అండ్ కో, 260 చైనబజారురోడు, (3) దాదా అండ్ కంపెనీ, నైనియప నాయకళావీధి; రాజమండ్రి, ఈశ్వర్ దాస్ అండ్ కో బెజవాడ, బెజవాడ మెడికల్ స్టోర్సు; విశాఖపట్నం వైజాగ్ మెడికల్ స్టోర్సు; సికింద్రాబాద్, పండలి అండ్ కో, సుబ్రిక్ వీధి; నెల్లూరు, వి. ఆర్ గోపాల్ బ్రదర్సు, ట్రంకురోడు; ఒంగోలు, ధన్వంతరి మెడికల్ స్టోర్సు గుంటూరు, మెడికల్ అండ్ ఆప్టికల్ ఎంపోరియం; గుడివాడ, గుడివాడ మెడికల్ స్టోర్సు; ఏలూరు, రావు మెడికల్ స్టోర్సు కాకినాడ, లక్ష్మీనారాయణ అండ్ కో; మచిలీపట్నం, మెడికల్ స్టోర్సు.